

Akkerbouwers in een echt veehouderijgebied

Huib Rijk

Huib Rijk bezoekt elke twee maanden een collega-akkerbouwer en praat met hem over zijn bedrijf. Hoe onderneemt deze akkerbouwer? Hoe maakt hij keuzes en waarom juist deze? En hoe zien de toekomstplannen er uit? En hoe gaat de ondernemer om met maatschappelijk thema's als duurzaamheid en social media?

Social media

Het bedrijf heeft een eigen website: www.woestenenk-aardappelen.nl. Hierop wordt informatie weergegeven over alle activiteiten op het bedrijf. Ook het project voor de afzet van streekproducten, Eerlijk en Heerlijk uut Loarne, krijgt hier aandacht. Geregeld plaatst Laurens berichten en foto's op de website die hij verstuurt via Twitter en Facebook. De website is door de vriend van Miriam ontworpen en wordt door hun bijgehouden. Een website moet immers geregeld van nieuwe informatie worden voorzien.

Eind december rij ik naar de Achterhoek, een echt veehouderijgebied. Maar her en der zijn enclaves, eilandjes met akkerbouw. In een daarvan, rond Laren, woont op hun boerderij Marsman de familie Woestenenk: Derk en Joke en hun kinderen Miriam, Alette en Laurens.

Oorspronkelijk was het bedrijf van de familie Woestenenk een zuiver veebedrijf. In 1978 deed het bedrijf mee aan de SLOM-regeling. Hierbij werd vrijwillig de melkproductie gestaakt; in eerste instantie gedurende vijf jaar, met het idee dat daarna weer verder gemolken zou kunnen worden. Dan zou Derk inmiddels de landbouwschool afgerond hebben. Zolang werden er voornamelijk vetweiders gehouden: vee dat werd afgemest voor de slacht.

Maar het liep anders: in 1983 kwam de superheffing. Een voorlichter raadde aan om zich te richten op de akkerbouw. Derk moest zich de kennis van de akkerbouw met vallen en opstaan eigen maken. Dit lukte, onder andere met behulp van Ap Harmsen, een bekende die vlakbij woonde, en een oom die al bieten teelde. Eerst werd er met 6 hectare aardappels en 2 hectare bieten gestart. Verder waren er nog mestvarkens aanwezig. De akkerbouwtek werd steeds verder uitgebreid.

Inmiddels betalen Derk en zijn vrouw Joke op 90 hectare land. Dit betreft vele percelen – de kleinste van soms maar een hectare. Door land te ruilen en te huren kunnen ze een aantrekkelijk bouwplan verkrijgen. De grondhonger is in Laren vrij groot en er zijn meer akkerbouwers. De veehouderij heeft ook veel grond nodig voor gras en mais. “Tot op heden is het bouwplan nog steeds gelukt, maar het is soms wel een heel gepuzzel”, vindt Derk.

Nog een opvallend gegeven: sommige grondeigenaren willen land aan hen verhuren omdat ze geen mais rondom huis willen hebben omdat ze daarmee hun uitzicht verliezen.

Eisen aan de grond

Voor een eenvoudige kleiboer lijken alle zandgronden op elkaar, alleen is de kleur wat meer wit of zwart. Maar zoals Eskimo's wel tien verschillende soorten sneeuw onderscheiden, zo zijn er ook veel verschillende soorten zandgrond. De grond rondom Laren behoort tot de beste typen: de esgronden. Hierop is eeuwen lang de mest van de boerderijen uit het dorp uitgereden. De teeltlaag varieert in dikte van 40 centimeter tot wel een meter. Het gaat om zwarte grond die heel vruchtbaar en vochtvasthoudend is. “Maar het is niet zo dat je na een bui direct weer het land op kunt, zoals veel mensen denken”, zegt Derk. Er zijn mogelijkheden om te beregenen op het bedrijf. Maar de laatste vijf jaar is dat niet gebeurd, aldus zoon Laurens. Wel is de zandgrond behoorlijk onkruidrijk. Maar als er voldoende aandacht aan besteed wordt, is daar mee te leven. Er is veel aandacht aan de structuur van de grond. Opvallend daarbij is dat ze voor de teelt van suikerbieten hogere eisen stellen dan voor de teelt van aardappels. Op eigen grond reserveert Derk de beste voorvrucht voor de bietenteelt.

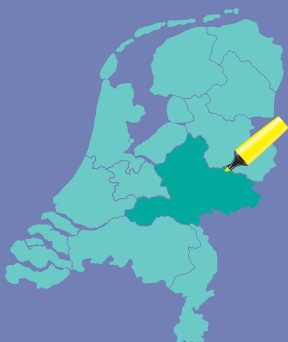
Voor het huis ligt een blok tarwestoppel met een mooie bladrammenasgroenbemester. Op huurland teelt hij alleen bieten als de structuur en de bekalking in orde zijn. Een belangrijk risico op deze grond is aantasting van Rhizoctonia. Als er meer dan 10 procent zwarte bieten in het product zit, moeten de slechte op het land of vanaf de bult verwijderd worden; anders komt de fabriek ze niet ophalen. Derk verbouwt wel resistente rassen, maar die vormen geen garantie. In de regio komen ook dan nog aangetaste percelen voor. Is er sprake van resistentiedoorbraak? Dat is niet duidelijk. De toekomst zal het uitwijzen. Het kan ook zijn dat sommige rassen een percentage niet-resistente bieten bevat.

Aardappelteelt belangrijk

Aan aardappels worden elders in het land de hoogste eisen gesteld qua perceelskeuze. Maar Derk heeft een sturingsmechanisme: hij teelt voor diverse bestemmingen. Van de 60 hectare teelt hij 20 hectare fabrieksaardappels. Daarnaast teelt hij Courage voor de pureeafzet. Dit kan op percelen waar wat vretterij van bijvoorbeeld ritnaalden voorkomt. Voor afzet als ‘salatkartoffel’ worden Hansa's geteeld. Van dit ras moet veel pootgoed in de grond gestopt worden: 3 ton per hectare. Maar op zijn grond leidt dit tot een mooie fijne sortering die prima geroid kan worden. ►

Bedrijfsgegevens

Derk (52) en Joke (53), Miriam (27), Alette (22) en Laurens (19) Woestenenk. 90 ha akkerbouw, waarvan 16 ha eigendom, verder landruilen een- of meerjarige huurafspraken. 60 ha aardappels, 13 ha bieten, 5 ha mais, 13 ha tarwe, 450 vleesvarkens. Huisverkoop van streekproducten, deelnemer aan Eerlijk en heerlijk uit Loarne.

De familie Woestenenk teelt aardappelen voor diverse bestemmingen. 20 hectare is bestemd voor zetmeelaardappels. Daarnaast telen ze Courage voor de pureeafzet. Dit kan op percelen waar wat vreterij van bijvoorbeeld ritnaalden voorkomt. Voor afzet als 'salatkartoffel' worden Hansa's geteeld.

Fontane is een fritesras dat richting Aviko gaat. Voor huisverkoop worden Bildtstar, Frieslander, Michelle en Donald verbouwd. Streekproducten

Mais en tarwe teelt Derk afhankelijk van de omstandigheden. Afzet vindt richting voermarkt plaats. Wel teelt hij een perceel baktarwe. Dit levert hij aan de plaatselijke bakker, bakker Wijnard, die er een speciaal brood van bakt: de Achterhoeker ("Jammer voor de rest van Nederland"). Het maakt deel uit van 'Eerlijk en Heerlijk uut Loarne'. Voor een ander onderdeel van dit project, de Loarnse Patat, levert Derk de aardappels. Op afroep verzorgt Joke het schrapen en pitten van de knollen. De lokale patatzaak, Aris Frieterie, snijdt er frieten van.

Goed jaar zetmeelteelt

Derk is ledenraadslid van Avebe voor zijn regio. Bij zetmeelaardappels is de inkomenssteun inmiddels ontkoppeld. De vrees was dat hierdoor de teelt onrendabel zou worden. Hoe is dat uitgekapt? Derk: "De insteek van Avebe is dat het saldo van fabrieksaardappels structureel 500 tot 700 euro boven dat van graan zou liggen." Afgelopen jaar is dat gelukt; sterker: de prestatieprijs was nog nooit zo hoog. Verrassend dat de fabrieksteelt zo goed uitpakt: nog maar enkele seizoenen terug leek de teelt afgeschreven. "De afzetmogelijkheden voor zetmeel zijn divers. En dat gaat mee met de vraag naar tarwe." Avebe heeft zijn doelstellingen geformuleerd in een project: 20-15-10: in 2020 15 ton zetmeel voor 10 centper kilo. Dat lijkt nogal hoog gegrepen. Maar Derk heeft rassenproefvelden gezien waar de nieuwste rassen aardig in de buurt komen. Er zijn rassen met een onderwatergewicht van 600 gram. Ook op zijn eigen percelen ziet hij een opbrengststijging van 8 naar wel 13 ton

zetmeel. Zitten er aan akkerbouw in een omgeving met andere bedrijfsvormen ook voordelen, bijvoorbeeld minder verspreiding van plantenziektes? Derk hierover: "Dat kan ik niet merken. Als je een hoekje aardappels per ongeluk een keer niet goed kunt spuiten, dan heb je er zomaar Phytophthora in zitten. Met al die percelen die soms onhandig van vorm zijn, is dat altijd opletten."

450 vleesvarkens

Op het bedrijf is een stal met 450 vleesvarkens. Hoewel de geteelde mais en de meeste tarwe in het voer verdwijnt, komen die niet bij hun eigen varkens terecht. Toch is er een indirect effect. De prijzen van mais en tarwe gaan op en neer met die van het aangekochte voer. Verder hoeven ze geen kosten te maken voor mestafzet. Ze hebben nog aanvoerruimte naast hun eigen mest. De combinatie van vee en gewassen geeft risicospreiding. Vorig jaar waren de opbrengsten bij zowel de varkens als de

akkerbouw echter zeer matig. Gelukkig pakken beide onderdelen dit jaar veel beter uit.

Echt familiebedrijf

Boerderij Marsman is een echt familiebedrijf. Joke verzorgt de administratie en de huisverkoop. Na school helpt Laurens zo vaak mogelijk met landwerk. Dochter Miriam is inmiddels uit huis, maar verleent wel handen spandiensten. Alette helpt ook veel mee, naast haar baan in de kinderopvang. "Ieder heeft een eigen trekker. Ik rij op de Landini", zegt ze hierover. Opa en oma Woestenenk zijn onlangs naar een bejaardenwoning in Laren verhuisd. In het aangrenzende deel van het huis waar zij tot voor kort woonden, gaan Alette en haar vriend Frits nu wonen. "Hij werkt als monteur bij zijn vader, die Fendt-dealer is. Van begin af aan rijden er MF-trekkers. Frits probeert geregeld om hier een Fendt te laten draaien." Tevergeefs (tot nu toe). ■

Maatschappelijk betrokken

Alle leden van het gezin Woestenenk zijn sterk maatschappelijk betrokken. Derk is koster bij de plaatselijke kerk en heeft een paar bestuursfuncties. Joke is bestuurslid van Vrouwen van Nu en ook van Laren en Oranje. Alette is leidster van de kinderkerk en zit in het bestuur van Open Jongeren Werk Lochem (OJWL). Lourens is actief binnen het bestuur van het AJK.

Bedrijfsopvolging

Laurens is dit jaar begonnen met de MAS in Emmeloord. Hij wil later het bedrijf overnemen. "Mijn opa", vertelt Derk, "overleed op 42-jarige leeftijd. Zoals toen in dit gebied de gewoonte was, moest mijn vader als oudste zoon het bedrijf voortzetten, hoewel dat niet zijn eerste keuze was. Het contact tussen mij en Laurens is anders, omdat we elkaar goed aanvoelen over de manier van denken en aanpakken. Ik overleg nu veel meer met mijn zoon dan mijn vader met mij deed." Laurens is optimistisch over de toekomst van de landbouw.

